

ne delam krivice, misleč, da je to pisal kot svojo misel, svoje prepričanje. Prav to pa je slabo. Ples se zdi človeku zaradi omenjenih okolnosti prijeten ali sladak, to priznavam: trdim pa, da je taka sladkost ali prijetnost grešna in je popisano ravnanje med plesom grešno, vsaj večinoma ali skoro splošno. Ne trdim, da je vsak ples grešen in nedovoljen, nikakor ne. A, naj išče v plesu kdo tega, česar išče pisateljev opis, greši, in to moram odločno grajati. Ali ne vé pisatelj, da človek zato greši, ker ga želja po kaki prijetnosti zvabi? Ali odsvetujemo zaradi tega ples, ker je nevarno stopiti si na nogo in zadeti ob kurja očesa, ker se omaže »beli atlas mičnih čevljičkov«, ali ker bi utegnila plesalca glava boleti in bi se lahko prehladil? Zato je ples nevaren, ker se utegnejo storiti zaradi njega dejanja, prepovedana po božjem in npravnem zakonu, in prav zaradi onih prepovedanih dejanj gre pisatelju ples v tako slast. Prijetnost ni najvišja postava, prijetnost ne sme človeka voditi, kakor ne v življenju, tako i ne v slovstvu. Ali ne krade tat zaradi prijetnosti, ki si jo bode privoščil z ukradenim blagom, ali ne išče pohotnež čutne prijetnosti, in oni, ki se hoče maščevati, zavistnež, pijanec itd.: ali ne iščejo in ne najdejo v slabem dejanju prijetnosti? A ta prijetnost, okušana in uživana — ta je grešna. Zakaj je grešna, zakaj je prepovedana? Vprašaj Boga, vprašaj naravo. Pisatelj pa kaj takega vablljivo opisovati in s tem priporočati ne sme. — Tudi ne moremo z npravnega stališča nikakor odobravati, da opisuje pisatelj toliko spiritizem. Za take dvomljive zadeve so znanstveni spisi, ne pa romani. Ker bode »Dom in Svet« na drugem mestu govoril o tem predmetu, opomnim naj tukaj, da je vdeleževanje pri spiritističnih sejah ali »seansah« (str. 36) po katoliški cerkvi prepovedano, da je občevanje z onimi spiriti, ako drugega ne, vsaj prazna vera, torej proti prvi zapovedi božji. — In dvojoj! Ne bom rekel niti besedice o dvojoju samem. O porabi njegovi v pripovedi naj si misli vsakdo, kar hoče. Vprašam pa čitatelja, kakor tudi gospoda pisatelja: ali mu ne pravi notranji glas, da je z dvojojem potisnen naš roman v vrsto onih romanov, kateri si pomagajo s takim »senzacionalnim knallefektom« in katerih je v drugih slovstvih ogromno število — nizke vrste. »A pesnik je pravičen,« porečeš, »to kazen je odločil Dolniku pesmistu.« Nikakor! Pesnik ga ne kaže kaznovanega, on ga povečuje kot padlega junaka.

Naposled naj opomnimo še, ker se roman dotika v par točkah katoliške cerkve, kaj moramo s tega stališča o njem reči. Najprej, da se mi ono vsporejanje ali primerjanje čitalnice s katoliškim političnim društvom zdi nekoliko čudno. Čemu spravljate v to zvezo škofa in najvišjo cerkveno oblast (str. 84)? Težko je spoznati, koliko neki marajo junaki našega romana za katoliško cerkev. Pač! iz Dolnikovih besedij po dvojoju: »odpovedal se nisem nikdar svoji veri in pripravljen sem izpolniti dolžnosti, katere mi nalaga cerkev.« — »Vsa čast,« rekel bi kdo, »njegovemu katoliškemu mišljenju in ravnanju na zadnjo uro.« Toda, to ni naravno, to je prisiljeno. Pisatelj je to storil proti zna-

čaju in proti poprej dovolj označenemu prepričanju Dolnikovemu. To je neverjetno. Dolnik — Schopenhauerjanec, pesimist in verujoč v neizogibno osodo, v neizogibno silo — on da se ni odpovedal svoji veri? In on, ki se podá brez pomisleka — za malovredno žensko — v dvojoj, kateri je po naravni in božji postavi prepovedan, da se ni odpovedal veri? Ali morebiti kot pravnik, ki se je učil tudi cerkvenega prava, ne vé, da je dvojoj z ostrimi cerkvenimi kaznimi, z izobčenjem prepovedan? Naj bi bil od krogle zadet takoj umrl, ali ne bi iz cerkve izločen bil umrl? In ni se brigal za to Dolnik, ki pravi, da je udan veri. Da bi pa kar hipoma premenil svoje uverjenje, to je kaj težko, težko. Nečem prezirati dobre volje pisateljeve, a sam mi bode priznal, da to ni naravno, vse »pomirjenje z Bogom« pa za cerkev le malo častno.

Govoril sem o tem proizvodu obširneje, nego je v takem slučaju navada. Prav iz tega se lahko razvidi moje zanimanje za stvar, o kateri govorim. Da kaj zeló visoko ne morem ceniti tega romana, razvidel je čitatelj iz doslej rečenega. Kdor je mnogo čital, dobro vé, da enakega blaga ne nedostaja. Priznal sem pa rad tudi prednosti njegove. Pač se ne motim, ako pravim, da je v Devinu hotel pisatelj nekako vpodobiti samega sebe. Res, tako plemenito mišljenje je vredno priznanja. A zmot in hib ne morem hvaliti. Kako bi z veseljem pozdravil roman iz peresa gospoda pisatelja, pisan polagoma, opiljen po obliki, pisan v narodnem, v nežno-vzornem slovenskem duhu, v katerem bi se nahajalo tudi kaj versko-katoliškega srca, po pravilih umetnosti: tak umeten, iz obilne skušnje pisateljeve narodu v prosveto in v npravno povzdigo in probudo pisan roman — odvrčajoč od zlega in v nemajoč za dobro: tak roman bomo pozdravljali z veliko radostjo ter mu odpirali pot na vse strani. Amicus Plato... sed magis amica veritas.

„Popotnikov koledar za slovenske učitelje“ — 1889 — s popolnim šematizmom šolskih oblastnij, učiteljšč, ljudskih šol in učiteljskega osebja po Južno-Štirskem, Kranjskem, Primorskem in slovenskem delu Koroškega po stanju v začetku šolskega leta 1888-89. III. leto. Sestavil in založil Miha J. Ne rat, nadučitelj in »Popotnikov« urednik v Mariboru. — Maribor. Tisk tiskarne sv. Cirila. — 16°. Str. 156 — z »bilježnico«. V platno lepo vezan gld. 1.20. — Ta koledar, kaj dobro sestavljen in v primerni obliki, potreben je pač in prekorišten vsakemu slovenskemu učitelju, kakor tistim, ki imajo z ljudsko šolo kaj opraviti. Koliko je natančen »šematizem«, ne morem soditi. Bilježnica ima kar gole liste, kar je še najbolje; naj naredi iz nje kdo, kar hoče, ali katalog, ali dnevnik, ali kaj drugega.

„Vrtec.“ Časopis s podobami za slovensko mladino. Urednik in založnik Iv. Tomšič, učitelj z zlatim križem na c. kr. vadnici v Ljubljani. Izhaja na celi poli. Stane na leto 2 gld. 60 kr.

Ne morem si kaj, da ne bi prijateljem naše mile dece prav toplo priporočal tega lista, ki je pisan v takem duhu, da mora vsak zaveden Slovenec, ljubeč narod svoj in posebej njegovo katoliško vero, srčno hvalo izrekati gospodu izdajatelju. Bog mu daj, da bi mogel še bolj razširiti svoj list! Upam, da bom mogel pre-

govoriti še kaj več o »Vrtcu«. Za danes naj navedem samo nekaj vrstic iz »Vabila« priloženega letošnji prvi številki: »Ako bi se število naših naročnikov dobro pomnožilo, podajati bi začeli »Vrtce« na poldrugi poli, kakor smo to storili z današnjim brojem. Da bi nam kaj takega mogoče bilo, treba je, da nam vsi dozdani naročniki zvesti ostanejo, ter se nam število novih naročnikov vsaj za polovico starih pomnoži. To bi se lahko zgodilo, ako bi vsak naših starih naročnikov delal na to, da bi naš list priporočeval v naročevanje.« — Uredništvo »Vrtčevo« je na mestnem trgu šte. 26 v Ljubljani.

Staroslovénski Jezičnik — knjiga Slovenska v dobi od IX. do XVI. veka. Spisal J. Marn. XXVI. Leto. V Ljubljani. Natisnila in založila J. R. Miliceva tiskarna. 1888. lex. 8°, str. 71. Na prodaj je le nekaj zvezkov v »Katoliški Bukvarni« po 1 gld. — Ta velevažna knjiga je izšla med urejevanjem te številke našega lista, in zato je ni mogoče tu oceniti. Ker se bode to zgodilo prihodnjic, naznanjam jo danes navajajoč vsebino

nekaterih paragrafov: §. 1. Jezik narodni, materin, slovensčina. §. 2. Književnost leposlovna, znanstvena, narodna-umetna. §. 3. Književna povestnica, nje delitev in koristi. §. 4. Slovani kolike pomembe, v slovstvu jutro. §. 5—14. O Slovanih. §. 15—17. Krščanstvo in Slovani. §. 18—20. Ciril in Metod ter učenci. §. 21—23. Pismo slovensko. §. 24—30. Jeziki sploh in staroslovensčina posebej. §. 31—34. Osoda staroslovensčine. §. 35, 36. Staroslovensko slovstvo in spomeniki. §. 37—45. Staroslovenske vede buditelj. §. 46—50. Novoslovensčina.

„Zgodovinski zbornik.“ Priloga »Laibacher Diöcesanblatt«-u. Izhaja v nedoločenih obrokih na eni pólí. Stane sedaj za leto 50 kr. in se more tudi posebej naročiti v knezoškofijski pisarni.

Vsebinska lani izišlih 3. šte. Poziv h gojenju škofijske zgodovine. Diplomatarij. Stare pisane mašne bukve kranjskega farnega arhiva. Slovstvo — Kadar se bode več tvarine nabralo, povemo kaj več.

Vadnica.

Z današnjo številko odpiramo v listu nov predal. Kakor so se nekaj v dunajskem »Zvonu« na enakem mestu presojale pesmi, katerih v listu samem ni bilo tiskati, tako hočemo tudi mi v »Vadnici« opozarjati na hibe, katere kazé pesmi zlasti mlajših pesnikov; grajati hočemo, kar se nam ne vidi dobro in posebno poudarjati, kako se mora družiti pesniška tehnika z vsebino, da bode proizvod dovršen. Uredništvo je v minulem letu prejelo dosti pesmij, začetne poskuse in tudi nekaj boljših stvarij; vse bode prihajalo na vrsto, kakor prilika nanese. Naglašati nam ni treba posebej, da bode naša beseda nepristranska; s svojo sodbo nečemo nikogar žaliti in zategadelj smo preverjeni, da nam bodo pisatelji z dosedanjo zaupnostjo pošiljali svoje proizvode. Jasna beseda je zlasti v književnosti potrebna; mislimo, da najmanj pisatelju samemu škodi, ako čuje odkritosrčno mnenje: »To ne velja, pisateljskega darú nimaš; drugače utegneš več koristiti jeziku in narodu svojemu!« — Umeva se samo po sebi, da bode tako izbirali pesmi za »Vadnico«, da se bo dalo ob njih kaj za vse čitatelje zanimivega povedati in da se ne bode treba ponavljati. Zato bodo prihajale raznovrstne pesmi v presojo. — S temi načeli začinjamo svoje presojevanje.

I. Mati.

Oj joče se mati, oj joče bridkó,
Njej vzelo dete je milo nebó.

Pretaka oj mati, oj grenke solzé,
Ne dá utolažit' se njeno srcé!

»Oh, kaj sem storila, dobrótljivi Bog,
Vzel dete edino si, ubogi otrok!«

»Odpusti ti meni pregrehe vse zdaj,
In meni daj dete edino nazaj!«

»Saj vidiš, edino veselje b'lo to;
A vzelo še to je — Oh! milo nebó.«

Oj mati zaplače, pretaka solzé,
Ne dá utolažit' se njeno srcé.

Ni dolgo trpelo in tudi so njó
Možjé položili v črno zemljó.

Ponesli so dušo angeljci v raj,
Kjer z detetom ona raduje se zdaj. —

Brez ugovora je to slaboten proizvod v preprosti delavniški obliki. Gotovo se nam budi sočutje, ako kdo z živo besedo pripoveduje, kako plaka mati po mrtvem svojem jedincu; tajiti pa tudi ne moremo, da je v poeziji ta predmet precej obrabljen. Ako pisatelj hoče, da se vendar-le ogrejemo zanj, razvijati mora dosti pesniške sile; nekaj izvirnega, zanimivega mora podati čitatelju; dušno stanje materino mora naslikati krepko in živo, res čutno; — vsega tega pogrešamo v pesmi. Precej v prvi vrsti nam neprijetno bñje na uho dvakratni »oj«; ko ga čitamo tretjič, četrtič in še sedmič, vidi se nam stvar smešna in prisiljena. Sploh se ta medmet prepogosto rabi v pesmih; kjer ni stih poln, zamaši ga krepek »oj« ali »oh«, pa bodi na mestu ali ne! Tako se ne sme delati sile poeziji in jeziku; v dobrih pesmih sploh ni »mašil«. — Da mati joče po umrlem otroku, to povemo z jednim stavkom; ali pesniku treba s početka dveh kitic in sredi pesmi še jedne, da vemo, kaj hoče! — Nepotrebno je ponavljati »edino dete, edino veselje«; Bog, otrok — zdáj, nazáj — niso rime; na treh mestih (2., 14. in 15. vrsta) pogrešamo jednega zloga; v 6. vrsti pa je jeden zlog preveč (ako nečemo čitati: »hugi otrok). — Zakaj je otrok ravno »ubog«, ako ga je Bog k sebi